

Recensioner

Patrik Hall, Vesa Leppänen och Malin Åkerström, *Mötesboken. Tolknningar av arbetslivets sammanträden och rosévinsmingel. Égalité, 2019.*

Under hösten och vintern 2019–2020 gick jag en så kallad ledarskapsutbildning. Efter totalt 40 timmars PowerPoint-presentationer med olika talare lärde jag mig att organisationer är komplexa, att en VD på 1950-talet hade 4–7 mål medan dagens VD hanterar 25–40 mål, vilket kräver delegation, vilket gör att vi behöver många fler mellanchefer. Arbetslivets ökade komplexitet är en av flera orsaker till vår tids tilltagande och tätande mötesflora, vilket är något som tas upp i *Mötesboken*. Jag lärde mig också på utbildningen att kommunikation är viktigt, snarare kanske än *vad* som kommuniceras – det verkade vara en underliggande mekanism i kursen att prata utan att säga så mycket, mer för att pratet *gör* nåt. Och tanken slog mig: vi ska vara på plats med fokus på den som pratar och dennes PowerPoint och om vi bara härdar ut i en timme och 45 minuter i stöten så får vi jättegott kaffe och fika eller en riktigt fin lunch. För det är så man *gör* en ledare.

När jag började läsa *Mötesboken* insåg jag att jag varit inne på rätt spår. Möten har en ontologisk funktion, organisationen blir till genom möten (och dokument). ”Avsittandet” av möten har följaktligen en disciplinerande funktion – det signalerar moralisk karaktär, lojalitet med organisationen och ambition att sitta av möten, speciellt de tråkiga. Makt och status avgör vilka möten man kan avvika från eller strunta i samt inte minst vilka emotioner (exempelvis ilska och frustration) man får uttrycka. Jag skötte ibland min mejl och lite andra enklare arbetsuppgifter på min laptop när jag tyckte att det gick rundgång i PowerPoint-presentationerna och jag noterade att andra kursdeltagare gjorde likadant. Detta är en form av ”mötesflykt”, närmare bestämt att ägna sig åt en ”sidoaktivitet” eller ”mångsysslande” under pågående möte. För att det ska passera måste ”man samtidigt skydda fasaden som mötesdeltagare, med andra ord en person vars huvudsakliga involvering ägnas åt mötet” (s. 197). Det går alltså an så länge man fortsätter att se ut som att man är hyfsat med.

Jag vet inte om Hall, Leppänen och Åkerström håller med om att min ledarskapsutbildning bestod av en serie möten – det var ju undervisningstillfällen – men de kanske ändå skulle hålla med om att den förberedde mig på att genom möten producera organisationen och mitt eget ledarskap. Jag som de flesta andra avskyr meningslösa

möten men när jag läser *Mötesboken* förstår jag att inga möten är meningslösa. Alla möten ingår i en väv av sociala interaktioner, möteskedjor, som i grund och botten fyller ett existentiellt behov.

Mötesboken handlar, som titeln anger, om möten, med fokus på arbetslivet. Boken består av 269 sidor lättillgängligt förmedlad forskning om möten. De empiriska resultaten som boken företrädesvis bygger på kommer från åtta sociologiska respektive statsvetenskapliga fallstudier genomförda av Hall, Leppänen och Åkerström. De spänner över områden som innovationspolitik och samverkan, brukarinflytande i psykiatrin, akademiska chefer, tvångsbaserad ungdomsvård och gränspolisens. Värt att nämna i metodsammanhang är den eliciteringsmetod som forskarna utvecklat och som de kallar *kalendermetoden* (s. 32). Med hjälp av denna stimulerades forskningsdeltagarnas reflektion och samtal kring möten. Det blir överväldigande tydligt hur mycket av en normal tjänstemans arbetsliv som struktureras av möten.

Vad är ett möte? Empiriskt och teoretiskt finns det enighet om att betrakta ett möte som en ”i förväg planerad sammankomst, med ett visst antal deltagare där man fokuserat interagerar ansikte-mot-ansikte, i en särskild lokal under en viss tid ” (s. 57). Denna grunddefinition vacklar dock när man tittar närmare på saken – inte minst när man tar del av samtidens differentierade och komplexa organisationer och deras ”mötesflora”. Författarna landar i att närma sig möten som empiriskt fenomen och situerat görande. Det är mötena som gör organisationen. De konstaterar också att möten verkar ”handla om ett grundläggande funktionssätt som vi har som sociala varelser ” (s. 57) och de fortsätter: ”Det finns teorier om beslut och ledarskap, men knappast någon teori om möten.”

En teori som finns och refereras flitigt är van Vrees Elias-inspirerade studie där en alltmer finlipad och frekvent tradition att mötas ses som ett led i civilisationsprocessen och sålunda ett sätt att ersätta krig med samtal. Med detta sagt ger sig författarna i kast med att just bygga empiriskt grundad teori och de gör det med akademisk skaparglädje. Här möter vi begrepp som mötets territorialitet, storlek, tid och rytm. Formella och informella möten, mötesflora och möteskedjor. En tungviktare i mötesforskningen som ofta citeras är Helen Schwartzman. Hall, Leppänen och Åkerström bemöter hennes efterlysning av forskning om kopplingen mellan möten och dokument. Det är ett särskilt upplysande kapitel där mötets flytande och abstrakta karaktär möter dokumentens materialitet, bindande och ordnande karaktär, och där dokumentet blir det handfasta beviset på att mötet finns eller har funnits. Här belyses också fenomen som ”dokumentkamp”, när olika dokument konkurrerar om samma möte, och ”dokument som hopp”, det vill säga när inget annat fungerar så är det i alla fall hoppfullt att kunna enas om ett (aldrig så urvattnat) dokument. ”[M]öten och dokument interagerar och [...] skapar ordning, förutsägbarhet och organisering. På den mest grundläggande nivån skapar dokument ontologisk säkerhet: det som görs vid möten blir påtagligt och ’verkligt’ genom att dokumenteras... ” (s. 102).

Mötesdiplomati och mötens makt och inflytande avhandlas också i denna bokens andra del. Underhållande och upplysande detaljerade exempel från fallstudierna tydliggör på ett nästan krypande vis hur möten organiserar och befäster maktförhållanden.

Mest påtagligt är fallet med brukarinflytande i psykiatrin där vi ser att det inte alltid är den som sätter agendan som har makt. Det handlar om att kontrollera mötets kontext, om tillgång till resurser och inte minst till information. Det handlar om vad som alls *kan* komma upp på agendan.

Bokens näst sista del med mötesexperiment diskuterar den seglivade föreställningen om det instrumentellt rationella mötet (som syftar till effektivitet), trots att många samtida mötesformer rör sig mer och mer mot att sätta samvaro och den kreativa (innovativa) interaktionen i centrum. Det går att slå mynt av föreställningar som att den perfekta måltiden eller en vacker konferensmiljö kan skänka magisk touch till tråkiga möten. Sant festliga och informella möten – så kallad almedalisering – är dock oftast enbart för exklusiva grupper av redan mäktiga och inflytelserika som minglar, festar och samverkar. Om det är något jag saknar så är det kanske just lite mer av det i titeln utlovade rosévinsminglet. I övrigt är detta en bok som läses med behållning av forskare, studenter och intresserad allmänhet (chefer, tjänstemän, akademiker!). Exempelen är ofta mycket underhållande genom sin detaljrikedom och vardagshumor. Boken förändrar ens syn på möten: de är tidlöst existentiella och därmed är det tråkigaste mötet mänskligt vackert ända ner till den sista nogsamt nedplitade paragrafen.

Åsa Wettergren

Göteborgs universitet